

NOAH

66

DECEMBER 1979

KR 8,-

Presseterror ?

BT havde sin egen svinske måde at fejre miljøbevægelsens 10 års fødselsdag på. Den 12.11 - 1979 er BT's forsidehistorie, at der står en dansk miljøgruppe bag truslen om at sprænge Shell-raffineriet i Fredericia i luften. BT har ikke nogen som helst form for dokumentation for påstanden.

NOAH har klaget til Dansk Pressenævn over denne grove mistænkeliggørelse. Det får vi sikkert ikke noget ud af, men sagen viser hvor sårbart miljøarbejdet er, hvis vægten lægges på kommunikation gennem pressen. Miljøbevægelsens fredelige arbejde på at oplyse om forureningen og dens årsager kan ødelægges på et øjeblik. Når overskrifterne engang bliver dementeret, vil det alligevel hænge i luften: Nå, ja, der går jo ikke røg af en brand.... Uduelighed og kortsigtede profitoverskrifter styrer væsentlige dele af den offentlige meningsdannelse.

NOAH har kun ringe indflydelse på mediernes behandling af miljøproblemerne, og når NOAH holder 10 års jubilæum kan vi ikke regne med pressens velvilje. Klog af skade satsede NOAH ikke på de store overskrifter i medierne, men målet var, at lokalgrupperne samtidig skulle lave aktiviteter for at komme i kontakt med potentielle NOAH-aktivister.

Grundlaget for jubilæumsfestlighederne var levevilkår og miljø.

Selv om levevilkår er en vanskelig størrelse at afgrænse, mener NOAH, at diskussionerne er vigtige at få i gang. Vi vil hævde, at det er i levevilkårssammenhængen, man skal forstå og finde løsninger på miljøproblemerne.

Den nødvendige diskussion har NOAH's lokalgrupper med stor succes startet i forbindelse med 10 års jubilæet. Talrige arrangementer, udstillinger, aktioner løb af stabelen, og en del af dem er fastholdt her i bladet i form af en fotoserie. Hvad billederne ikke kan vise er, at mange nye er startet i NOAH, og det var et af de vigtige mål for jubilæumsaktiviteterne. Sammen skal vi kæmpe videre for en forbedring af miljøet og levevilkårene!

UDGIVER

NOAH
Rådhusstræde 13
1466 Kbh. K.
Tlf.: (01) 15 60 52
Giro: 5 56 00 39
Åbningstid:
Hverdage 10 - 16

ABONNEMENT

NOAH 63 - 70 kr. 55,-
Ældre numre kan købes så længe oplag haves.
Meddelelser om flytninger og reklamation vedr. leveringen rettes til postvæsenet.

Sats og tryk: Eks-Skolens Trykkeri
2200 Kbh. N - (01) 35 72 76.

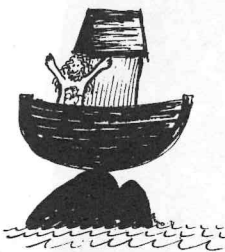
REDAKTION OG TEKNIK

Winnie Kristensen
Birgitte Lauersen
Jes Ferm Nielsen
Margot Møller Nielsen
Peter Nissen
Henning Schroll

FOTO:

Forside:
Uwe Bødevadt

Bagside:
Alja Foto

„Nej til røret“

Kolding Folkeblad
d. 29.1.1974.

Forureningsgruppen NOAH i Kolding indledte i går en uges kampagne mod Kolding Kommunes planer om at udlede sit spildevand gennem en rørledning til Stenderup Strand. Kampagnen blev indledt klokken præcis 12, hvor en kæmpe-transparent gik til vejrs på Koldinghus' tårn.

Transparenten var lavet af flere sammensyede lagner og sagde kort og godt: „Et levende Lillebælt – NEJ til røret“.

Det var meningen, at transparenten skulle have været fast forankret på tårnets ydervæg, men den kom ikke til at hænge ret længe. En temmelig stærk blæst fik protesten til at virke som et stort sejl, der under særlige kraftige vindstød blev ført adskillige meter ud fra tårnet. En overgang var der frygt for, at den ville havne i tårnet på Sct. Nicolai Kirke. Herefter ferede NOAH-folkene den ned.

NOAH i Kolding planlægger en række andre aktioner i byen. De skal bl. a. omfatte uddeling af pjecer, opsætning af fotostater og gratis uddeling af NOAH's rapport om rørprojektet.

aal.

Der er ikke grænser for, hvad der ledes ud med spildevandet i de danske farvande. Men der er heldigvis grænser for, hvad folk vil finde sig i!

To steder i landet – nemlig ved Køge Bugt og ved Lillebælt – har miljøbevidste grupper nu samlet sig i fælles kamp for forbedring af miljøforholdene. Vi bringer i det følgende interviews med initiativtagere til de to sammenslutninger.

Folkebølgen ved Køge Bugt er godt i gang. Man er ved at organisere *bølgekomiteer* i 8 kommuner, har nedsat koordinationsgruppe, pressegruppe og andre »fællesgrupper« med veldefinerede arbejdsopgaver. Folkebølgen har allerede nu afholdt en række arrangementer, udgivet pjecer, klistermærker m.v.

Miljøgruppen Lillebælt Amt er helt nystartet. En række miljøgrupper fra de 7 store byer langs Lillebælt har vedtaget at gøre fælles fodslag, men har endnu ikke helt fundet ud af, hvordan de vil organisere sig og heller ikke helt fastlagt, hvor hovedkræfterne skal sættes ind.

I NOAH har der i de senere år været en stigende tendens til, at flere grupper slutter sig sammen om et fælles emne, en fælles sag el.lign. Vi kan nævne brugsaktionen, genbrugsaktionen, Vejle Amt-grupperne, der arbejdede sammen i regionplanlægningens offentlighedsfase, blygrupperne, der lavede et »blyblad«, og grupperne i København og omegn, der på det sidste har dannet en fælles aktionsteatergruppe og en fælles musikgruppe.

Og nu altså Folkebølgen og Miljøgruppen Lillebælt Amt, som ganske vidst ikke kun består af NOAH-grupper.

Denne udvikling er meget vigtigt for miljøbevægelsen. Ved de fleste miljøsager starter man med at oplyse, lave plancheudstillinger, afholde møder, skrive læserbreve o.lign. Men før eller senere kommer man ikke videre ad den vej. Det sker f.eks. ofte, at avisen ikke vil optage flere læserbreve, eller at der bliver sat kampagner i gang den modsatte vej. Og så er det ikke længere bare gode argumenter, der tæller, men den styrke hvormed de bliver fremført. Tænk bare på energidebatten!

Interessemodsatningerne tårner sig op, og det er her, det bliver vigtigt at være mange.

Derfor er der grund til at hilse initiativerne fra Folkebølgen og Miljøgruppen Lillebælt Amt velkomne. NOAH-bladet vil fremover følge med i gruppernes arbejde i et håb om, at bidrage til, at de kan inspirere hinanden og andre.

Pløresund & Spildebælt

Hvad er Folkebølgen?

Folkebølgen er et forsøg på at få en masse mennesker til at interessere sig for den forurening, der sker af Køge Bugt. Vi er nogle, som igennem lang tid har fulgt med i, hvad der har foregået rundt omkring og har forsøgt at danne os et overblik over, hvad der egentlig er sket. Men vi syntes simpelt hen, der skete for lidt. Og så begyndte vi at diskutere: Hvad kunne vi selv gøre i forbindelse med forureningsproblemerne i Køge Bugt? Vi blev enige om, at vi ville prøve at få nogle flere grupper og foreninger interesserede i problemet. Derfor inviterede vi i marts måned i år til et møde, hvor vi forsøgte at danne det, vi endte med at kalde Folkebølgen. Vi mener, der er brug for Folkebølgen, fordi der ikke er sket noget afgørende for at forbedre forholdene i Køge Bugt – tværtimod har vi oplevet, at der er givet dispensationer til yderligere og kraftigere udledninger af grimme ting og farlige ting. Der har været alt for lidt debat om spørgsmålet »almindelige« mennesker imellem. Det, mener vi, har sin årsag i, at »almindelige« mennesker for det meste ikke kan tyde de rapporter, der er lavet. Der tales om »recipienten« og »0,04 mg Cu/l« osv. Det er altsammen i et sprog, som kun ganske få mennesker forstår. For at få en sådan folkelig debat i gang, er det afgørende at få lavet noget oplysningsmateriale – altså piecer, udstillinger, teater m.v.

Vi synes ikke, at vore lokale politikere har været alvorlige nok i den her sag. Vi oplever det sådan, at dialogen kun går mellem nogle få af de lokale politikere og så nogle embedsmænd siddende forskellige steder i amt, miljøstyrelse osv. Når debatten ikke kører ud i større ringe, er det en hindring for, at der kan komme pres på politikerne fra almindelige borgere.

Vi har set, at grundejerforeninger, fiskeriforening og forskellige enkeltpersoner har forsøgt at gøre noget ved problemerne. Men det har været hver for sig og uden fodslag. Og der var det så, vi tænkte os, at hvis vi fik dannet en stor organisation, som dækkede alle de 8 kommuner, der ligger langs Køge Bugt, så kunne den være det samlende led og give et slagkraftigt organ, som virkelig kunne råbe myndigheder og politikere op.

Du talte om, at grundejerforeningerne og fiskeriforeningen hver for sig har prøvet at gøre

Folkebølgen

Dagligt ledes der over 100 millioner liter vand ud i Køge Bugt. Det drejer sig dels om vand fra åudløb og dels om ilforbrugende spildevand, svarende til urensset spildevand fra ca. 600.000 personer. Spildevandet indeholder mængder af giftige stoffer, og det har vist sig, at der findes områder i Køge Bugt, hvor der hverken kan leve fisk eller planter.

Dette er en af begrundelserne for, at Kunstforeningen Køge Bugt's Kulgruppe sammen med NOAH-Vallensbæk og Køge Forureningsgruppe har taget initiativ til et samarbejde mellem miljøgrupper og andre foreninger langs bugten. Folkebølgen, kalder de sig. NOAH har interviewet en af initiativtagerne, Erling Rydahl:

noget ved problemerne. Hvad er det, de har gjort, og hvad er det, I mener, der er mislykkedes for dem?

Ja, hvis vi skal tage fiskeriforeningen, så har de jo gennem årevis klaget over forhold, som gik ud over deres erhverv. Ynglen gik tilbage og dermed også de fisk, som de skulle leve af at fange. Fiskeriforeningen har sådan set gjort meget for at få en debat i gang. De fleste mennesker har dog opfattet det som en slags erhvervsoverlevelseskampagne. Mange syntes, at det var synd for fiskerne – selvfølgelig – at der ikke var så mange fisk mere, og at der var problemer med dem, de fangede: Sår og kviksølv m.m. Man har nok ikke tænkt videre og så sagt, jamen du store gud, når fiskerne ikke kan bruge det vand, så er det nok heller ikke så meget værd for os til rekreative formål.

Grundejerforeningerne har bl.a. i begyndelsen af 78 lavet en såkaldt høring på hotel Hvide

Hus i Køge. De havde inviteret embedsmænd og politikere til at diskutere disse her ting. Det kan da også godt være, at en sådan høring har været medvirkende til, at der er blevet sat undersøgelser i gang, og vi anerkender naturligvis fuldtud det arbejde, de har gjort. Men vi mener bare, at de taler for døve øren, fordi de mangler den folkelige opbakning.

Hvordan er I organiserede, og hvordan fungerer samarbejdet mere konkret?

Vi tænker os følgende: I hver af de 8 kommuner, der ligger fra Vallø i syd, Køge, Solrød, Greve, Ishøj, Vallensbæk, Brøndby og Hvidovre bliver der dannet noget, vi kalder en *bølgekomité*. Det er en sammenslutning af de kræfter i den enkelte kommune, som mener, at der er noget galt med Køge Bugt. Bølgekomiteen kan så igen bestå af grundejerforeninger, naturfredningsforeninger, miljøgrupper, sejlsportsklub-

ber, dykkere m.v. Alle, der føler noget det vand derude. Bølgekomiteen sender så repræsentanter til noget, vi kalder koordineringsgruppen.

Hvordan fungerer koordineeringsgruppen?

Koordineringsgruppen er det samlende og styrende organ for de 8 komiteer. Jeg skal lige sige, at bølgekomiteerne endnu ikke er oprettet. Men vi regner med, at det vil ske i løbet af de kommende måneder. Koordineringsgruppen har til opgave for det første at samle de kræfter, der ligger i de 8 kommuner. Så har den til opgave at sørge for de forskellige materialer, vi skal bruge – det være sig piecer, kampagnemateriale til brug for komiteerne. Ud over det har koordineringsgruppen selvfølgelig også til opgave at være »videnopsamler«. Direkte knyttet til koordineringsgruppen er der en videnskabelig gruppe og en pressegruppe.

Hvad er disse gruppers funktioner?

Den videnskabelige gruppe skal være med til at fremskaffe/fremstille den videnskabelige basis for hele arbejdet. I gruppen sidder biologer o.a. Deres opgave er bl.a. at »oversætte« rapporter til et forståeligt sprog samt at vurdere det materiale, der foreligger i forbindelse med forureningen af Køge Bugt.

Pressegruppen har naturligvis til opgave at sørge for, at der kommer materiale frem til pressen, radio og TV. Gruppen har desuden den funktion at færdiggøre piecer og kampagnematerialet i det hele taget. Så er der også en økonomigruppe, som skal sørge for at skaffe penge til arbejdet!

Folkebølgen består altså af grupper af forskellig observans. Har i en fælles målsætning, som alle grupper kan gå ind for?

Vi har lavet et såkaldt arbejdsgrundlag, som fortæller om Folkebølgens formål, og som lægger vægt på, at det er en tværpolitisk organisation.

Og jeg vil da godt sige, at når vi er begyndt at arbejde med problemerne omkring Køge Bugt forureningen, så er det ikke kun fordi, vi skal have noget ordentligt badevand, men det er i høj grad også noget med en bevidsthed over for naturen. Det er ikke kun for at den skal se pæn ud. Og det er heller ikke kun for at den ikke skal lugte. Det er simpelt hen fordi, vi ikke kan være sådan noget svineri bekendt over for naturen som sådan. Den natur, vi jo selv er en del af!

De største problemer i Lillebælt er tungmetalforurening og iltmangel, det sidste bl.a. forårsaget af kraftig forurening med organisk materiale og nærings-salte. Adskillige af landets eksperter har i de seneste 10 år været beskæftiget med at skrive metervis af tykke rapporter om forskellige delaspekter ved Lillebælts forureningssituation. Men det er tvivlsomt, hvilket formål det tjener, at ofre så mange ressourcer på undersøgelser, når man står overfor store, konkrete problemer, som samtidig lades urørte.

Et par eksempler:

Alene Cellulosefabrikken i Fredericia udleder iltforbrugende stoffer i en mængde, der er 3 gange så stor som Middelfart, Kolding og Fredericia til sammen, incl de industrier, der ligger i de nævnte byer (bl.a. Superfos, Shell, NKT mv.) Denne forurening svarer til, hvad en millionby normalt kan præstere. Hertil kommer så en slat phenol, der opgives at være på 130 tons årligt.

Superfos Fredericia udleder årligt 130.000 tons gips, store mængder nærings-salte og en del organisk materiale. Tungmetaller i mængder som 1.000 kg bly, 4.000 kg Chrom, et sted mellem 300 og 700 kg cadmium, 100 tons strontium, 200 tons uran mv.

Lillebælt er i fare

Sådan som tingene er gået, så er miljøet igen blevet sorteper. En række miljøgrupper langs bæltet er derfor gået sammen og har dannet *Miljøgruppen Lillebælt Amt* for at forsøge at gøre noget ved Lillebælts situation. Vi har talt med Ulla Skovgård fra NOAH i Fredericia.

Hvordan er jeres samarbejde kommet i stand?

Nogen grupper har arbejdet med Lillebælt gennem længere tid, bl.a. NOAH-Fredericia. Miljøgruppen Lillebælt Amt er først lige blevet dannet. Den direkte anledning hertil var en radioudsendelse. Den handlede om, at en lokal fiskehandler var holdt op med at sælge fisk fra Lillebælt, fordi hans kunder efterhånden var for kritiske overfor dem. I den anledning havde radioen kontakten os (NOAH Fredericia) og en række andre mennesker, blandt andre Forbrugergruppen for Middelfart og omegn.

Det var klart, at miljøgrupper og forbrugergrupper burde ar-

Det haster med Lillebælt

Det har længe været kendt, at Lillebælt er et kraftigt forurenede farvand. Allerede i 1972 måtte man lukke en videnskabelig marsvinestation i bæltet, fordi dyrene blev befængt med infektioner og hududslet. Et dødt marsvin indeholdt så store koncentrationer af miljøgifte, at det nåede op i nærheden af verdensrekorden. På det sidste har forsøgstogt vist, at af 1000 indfangede torsk, måtte de 600 kasseres og betegnes som uegnede til menneskeføde.

bejde sammen om sådan en sag, så vi udvekslede adresser og kontaktede hinanden nogen tid senere.

Vi startede så med at skrive til forskellige folk – i første omgang NOAH-grupper – og indkaldte siden alle dem, der ville være med, til et møde. Det egentlige samarbejde er først nu – efter et halvt år ved at være kommet op at stå.

Hvorfor har I startet samarbejdet?

Formålet er at se hele Lillebæltsproblematikken i en større sammenhæng end hidtil. Først og fremmest er der de store virksomheder, som udleder en masse spildevand, men der er

også mange mindre industrier i de forskellige byer.

Miljøgrupper og andre omkring Lillebælt må naturligvis samarbejde. Både for at kunne følge med i, hvad der foregår i de enkelte byer, men også fordi en større samling gør, at vi kan lægge mere pres på politikere, myndigheder og hvem vi ellers henvender og til.

Hvad er der så sket i sagen?

I anledning af at 3 store virksomheder i Fredericia skulle have fornyet deres tilladelser til at udlede spildevand i Lillebælt arrangerede Vejle Amt nogle høringer. Det var i oktober og november 1978, altså inden

»miljøgruppen Lillebælt Amt blev dannet.« Høringerne blev afholdt om eftermiddagen – et dårligt tidspunkt hvis almindelige mennesker skal have mulighed for at deltage. Vi kunne heller ikke møde op, men fulgte debatten gennem referater.

Der kom nogle tal frem for hvor meget virksomhederne udledte. Og jeg vil nok sige, at det var noget, jeg blev forskrækket over. Der var bl.a. tale om tungmetaller og phenoler i ret store mængder.

På høringerne lød en del kritiske røster, bl.a. fra Danmarks Naturfredningsforening og fra Sportsfiskerforbundet. Og så var der andre røster fremme – fra myndigheder o.lign. om at det hele ikke så så slemt ud.

Nu er der jo ingen af os, der er hverken kemikere eller biologer, så det kan godt være svært at følge med i sådan en diskussion. Vi blev skeptiske over for det, der foregik. Vi ville have klarhed over nogle ting og bad derfor myndighederne – kommuner og amter – sende os materiale om hvad der blev lukket ud og om hvordan udledningerne kontrolleres.

Har I fået det materiale?

Vi har ikke fået særlig mange svar. I nogle tilfælde har de været længe om at svare, i andre tilfælde har de henvist til kommunale spildevandsplaner og materiale, som de har under udarbejdelse. I nogle tilfælde har de også svaret, at de ikke ville give os de oplysninger, vi bad om.

Men sådan set er vi endnu ikke færdige med den proces. Det har taget meget længere tid, end vi havde regnet med; fordi det varede så længe med at få de oplysninger.

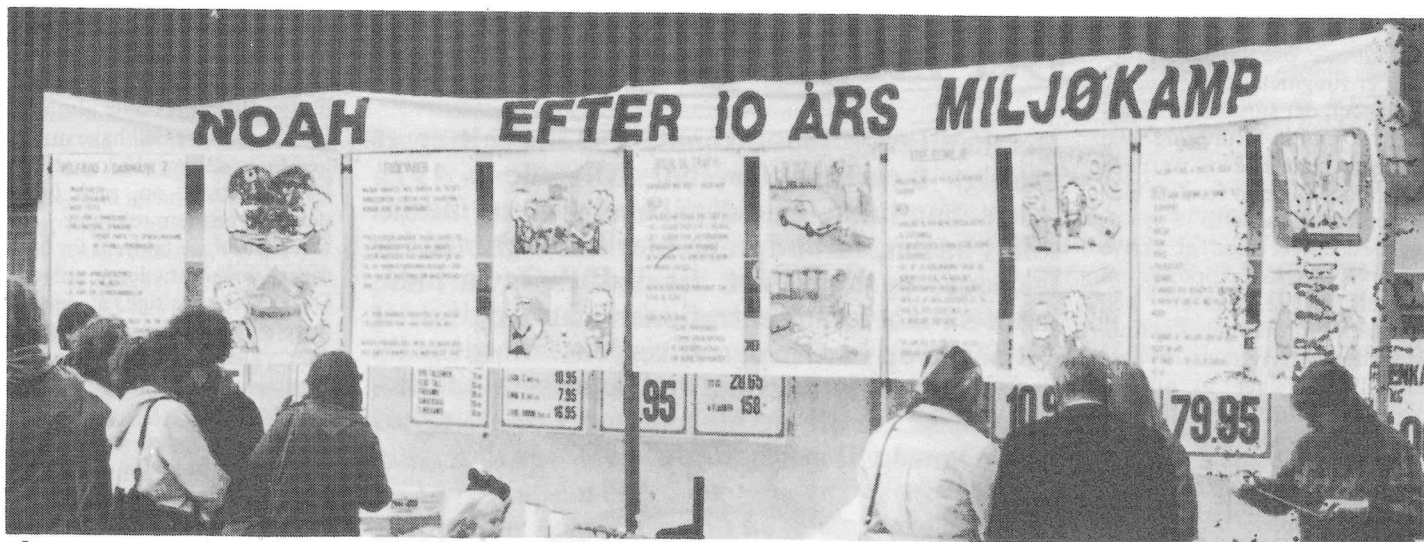
Hvordan kører samarbejdet mellem grupperne?

Samarbejdet kører på den måde, at vi mødes den første tirsdag i hver måned. Arbejdet med at arrangere møderne (dvs. referater, dagsordner mv.) går på skift mellem grupperne, men hidtil har vi kun afholdt 2 møder.

Dvs. med hensyn til organiseringen er I først lige kommet i gang?

Ja – bl.a. fordi vi endnu ikke helt har klarhed over, hvor mange, der vil være med i arbejdet

MN + PN

Plancheudstilling i Gladsaxe.

NOAH-Roskilde ti torvedag.

NOAH's jubilæumsgave til Meljødstrørelsen - Natrumbyanke fra en købekhavensk baggård.

Den grønne bølge skyller gennem Strøget i Århus.

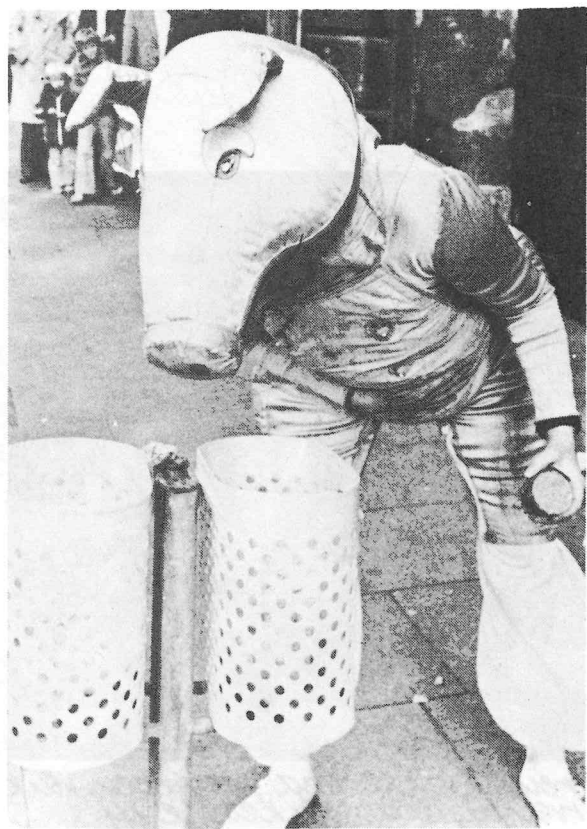
Det er svært at kommunikere - et par ældre damer ville anklage NOAH-Åhus for dyreplageri.

NOAH's aukoust til København - NOAH's Ark passerer pladsen hvor Rådhuset spejler sig i kapitalens nye glaspalads.

De danske svin er sunde - de strutter.....

.... og sprutter

foto: Uwe Bødelwaadt.

NOAH'S ARK samlede forureningsramte dyr fra hele København. Denne *
 drage fra Ballerup var dog for stor til at komme med på Arken.

Dyrene & sikkerhed på Arken vinker
 farvel til den stinkende by.

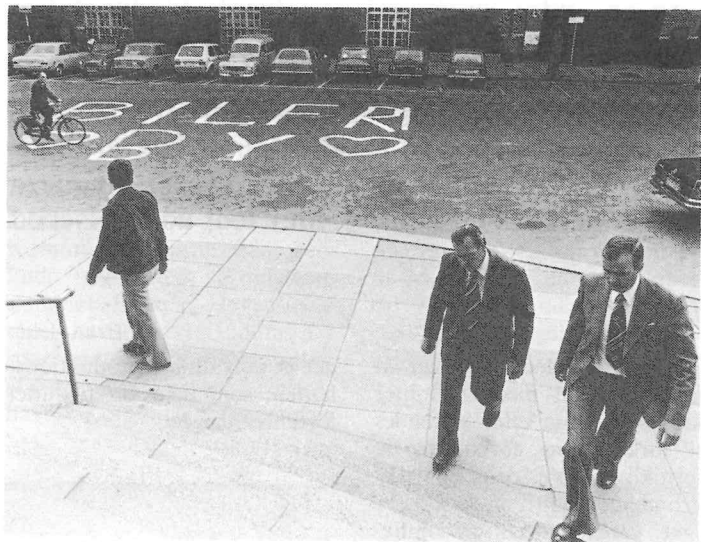
NOAH Københavns kraftgruppe, Hyttegade *
 Epoxy-scenen fra Lyneboen til Rådhus-
 pladsen.

* foto: Uwe Bøgaardt.

Fredag d. 12 oktober meget blødt om morgenen drog NOAH-folk fra Hillerød, København, Viborg og Århus ud og malede tværs i de gader, hvor folk er blevet dræbt i trafikken.

NOAH på korstog. **

STORE BOGSTAVER skal der til. Trafikminister Jørn Hansen med chauffør ankommer til Christiansborg. **

Kravet om at kunne færdes uden fare i trafikken er et skridt på vejen i kampen for bedre levevilkår! **

** foto: Alfa Foto.

Senplacro holder ud

Metalliseringsvirksomheden Senplacro i Birkerød er endnu engang i søgelyset. I august løb koncentreret kromsyre ud fra virksomheden til det kommunale renseanlæg; Sjælsø renseanlæg. Anlæggets biologiske del blev delvist sat ud af funktion på grund af forgiftning af bakteriekulturerne. En krommængde, der svarer til mere end et helt års udledning, blev ledt ud i Usserød Å.

Årsagen til udledningen var en læk på et kar med 1800 liter kromsyre, som eller anvendes til forkromning, forkobring og fornikling af plastdele. En del af krombadet løb til en kloak, der ikke var tilsluttet virksomhedens forrenseanlæg. Det løb derfor til Sjælsø renseanlæg med en koncentration på 175.000 mg krom pr. liter mod de foreskrevne på 3 mg krom pr. liter. Lækken i kromkarret bevirkede desuden, at badet blev overophedet. Det udløste en brand i virksomhedens ventilationsanlæg.

På mennesker kan påvirkning af (såkaldte kromhuller), kromforbindelser give anledning til hudsygdomme og luftvejssygdomme, f.eks. allergisk astma og lungekræft.

I økosystemerne kan tilførsel af krom betyde at hele balancen i systemet forrykkes, fordi giftvirkningen over for nogle dyr og planter er større end over for andre. Derudover er der fare for, at kromet ophobes i fødekæderne.

Da kommunen gjorde direktør Sejr Nielsen opmærksom på, at en stor mængde kromsyre var løbet til Sjælsø renseanlæg, nægtede han først pure, at det kunne stamme fra Senplacro. Det viste sig dog, at man i kloaksystemet kunne spore kromsyren tilbage til virksomheden. Direktøren ændrede derefter forklaring og forsøgte i stedet at give brandvæsenet skylden for, at kromsyren løb uden om forrenseanlægget og direkte til det kommunale anlæg. Han påstod, at brandfolkene havde spulet vandet den forkerte vej, så det løb til en kloak, der lå i et helt andet rum. Kommunen tilbageviste det med, at kromsyren løb ud i kloaken *inden* branden opstod. Desuden havde de fun-

det et gulvafløb i produktionshallen, som ikke var tilsluttet forrenseanlægget.

Hvor løb kromet hen, da det løb ud?

Omkring en tredjedel af indholdet i det utætte kromkar, dvs. ca. 600 liter, løb direkte til Sjælsø renseanlæg uden at blive forrenset i virksomhedens eget renseanlæg. Kromindholdet skønnes af kommunen at have været ca. 100 kg. Det er 34 kg mere end Senplacro har tilladelse til at udlede på et helt år.

På renseanlægget blev man først klar over udledningen ca. 6 timer efter, at det var sket. En del af det tillidte krombad blev derfor ikke underkastet nogen speciel behandling, men gennemgik blot den normale rensningsproces. Det betød to ting. For det første medførte det store kromindhold, at mikroorganismerne i renseanlægget biologiske del blev hæmmet på grund af forgiftning. Rensningen af husspildevandet var derfor ikke så effektiv som normalt. For det andet indeholdt det »rensede spildevand«, der ledtes ud i Usserød Å, temmelig høje kromkoncentrationer, sandsynligvis omkring 100 mg krom pr. liter. Miljøstyrelsens vejledende udledergrenseværdi for krom ved udledning til et vandløb er 0,2 mg pr. liter. Der var altså tale om en koncentration, der var 500 gange større end det normalt anses for miljømæssigt forsvarligt.

Da man på renseanlægget havde konstateret det store kromindhold i spildevandet blev anlægget stoppet. Et stort apparat blev sat i gang for at forhindre yderligere tilførsel af

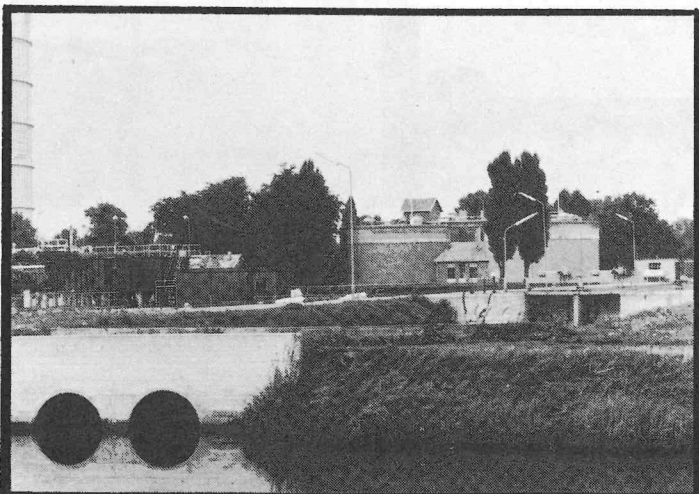
krom til Usserød Å. Spildevandet fra renseanlæggets bassiner blev pumpet over i nogle regnvandsbassiner. Disse fungerer normalt som aftagere af spildevand fra de øvrige bassiner, når kapaciteten overskrides på grund af regnvandstilførsel. Det var af afgørende betydning at få fjernet vandet fra regnvandsbassinerne hurtigt, da der ellers i tilfælde af regnvejr var risiko for, at bassinerne ville løbe over. Vandet ville derved løbe ud i Sjælsø, som anvendes til drikkevandsforsyning. Det må siges at være betænkeligt, at et renseanlæg, der dagligt modtager tungmetalloidigt spildevand, overhovedet har regnvandsnødoverløb, der fører ud i en sø, der anvendes til drikkevandsforsyning.

Teknologisk Institut blev taget med på råd, da man skulle finde en måde at skaffe sig af med spildevandet i regnvandsbassinerne. Deres forslag bestod i, at vandets indhold af krom (+6) skulle omdannes til krom (+3), fordi krom (+3) lettere tilbageholdes i slam. Vandet skulle så gennemgå normal rensningsproces på anlægget, hvorved kromet ville blive tilbageholdt i slammet.

Den foreslåede rensningsproces blev foretaget, men det opnåede resultat synes ikke at have været særlig tilfredsstillende. Der blev i hvert fald, ifølge oplysninger fra kommunen, ledt 40 kg krom ud i Usserød Å sammen med spildevandet. Det svarer til 3,1 mg krom/liter, altså stadig en koncentration, der er væsentlig

Her ligger 35 kg chrom spredt direkte ud på jorden.

det gør miljøet ikke

højere end miljøstyrelsens vejledende værdi.

Rensningsarbejdet blev afsluttet i løbet af to dage efter udledningen af kromsyren, da man nu mente at have skaffet sig af med kromet. Kommunen havde imidlertid ikke taget højde for, at en del af kromet endnu ikke var nået til renselanlægget. Det viste sig senere, at en del var blevet tilbageholdt i kloaksystemet mellem virksomheden og renselanlægget. Dette blev i en 14-dages periode efter uheldet ført med spildevandet til renselanlægget. Kromkoncentrationen

var derfor væsentlig højere end normalt også efter at rensningsberedskabet var indstillet.

Slammet, der blev »væk«

I referatet fra Teknisk Udvalgs møde midt i september konstateredes det, »at det kromholdige slam er slutdeponeret«. Ikke et ord mere om den sag. Men hvad stiller man egentlig op med kromforgiftet slam?

Ved normal drift af renselanlægget udrådnes slammet i en rådnetank. Derved dannes gas,

som anvendes til opvarmning på anlægget. Kromkoncentrationen i slammet var imidlertid så stor, at udrådning ville være forbundet med fare for forgiftning af rådnetanken. Slammet måtte altså køres bort som det var. Det drejede sig om 120 m³ slam indeholdende 30-35 kg krom.

Kommunen kunne ikke selv finde noget sted at opbevare slammet. Efter at Hovedstadsrådet havde været inddraget i spørgsmålet, blev det besluttet, at deponere slammet på Københavns Kommunes renselanlæg

ved Damhusåen i Valby. Her ligger nu slam med omtrent 35 kg krom spredt direkte ud på jorden. Det er ikke overdækket, hvilket betyder, at der er risiko for, at tungmetallerne udvaskes med regnvandet. I denne sammenhæng kunne det være interessant at vide, hvordan afstrømningsforholdene er på deponeringspladsen. Løber vandet ud til fiskene i Øresund eller løber det til den vandboring, som Carlsberg Bryggerierne har i nærheden?

W.K., M.N., H.S.

Allerede i 1973 blev myndighederne opmærksomme på, at der var en alvorlig forurening med bl.a. tungmetaller fra Senplacro.

NOAH-blade har tidligere i nr. 53 behandlet sagen, og vi vil her godt beskrive, hvad der senere er sket.

Dette er en historie om miljølovens administration. Og vi mener, at sagen har fællestræk med mange andre miljøsager, hvor aktørerne er myndigheder/miljølov og en produktion samt med miljøgrupper i kulisserne.

grænse for et stofs giftvirkning. Der er her tale om farlige tungmetaller, som ikke burde udledes overhovedet. Når der så alligevel opstilles udlederkravværdier bliver disse af virksomheden opfattet som en tilladelse til at forurene op til den fastsatte værdi.

Hvordan man nu trækker tiden ud

Siden sagens start har Senplacros ledelse systematisk søgt at

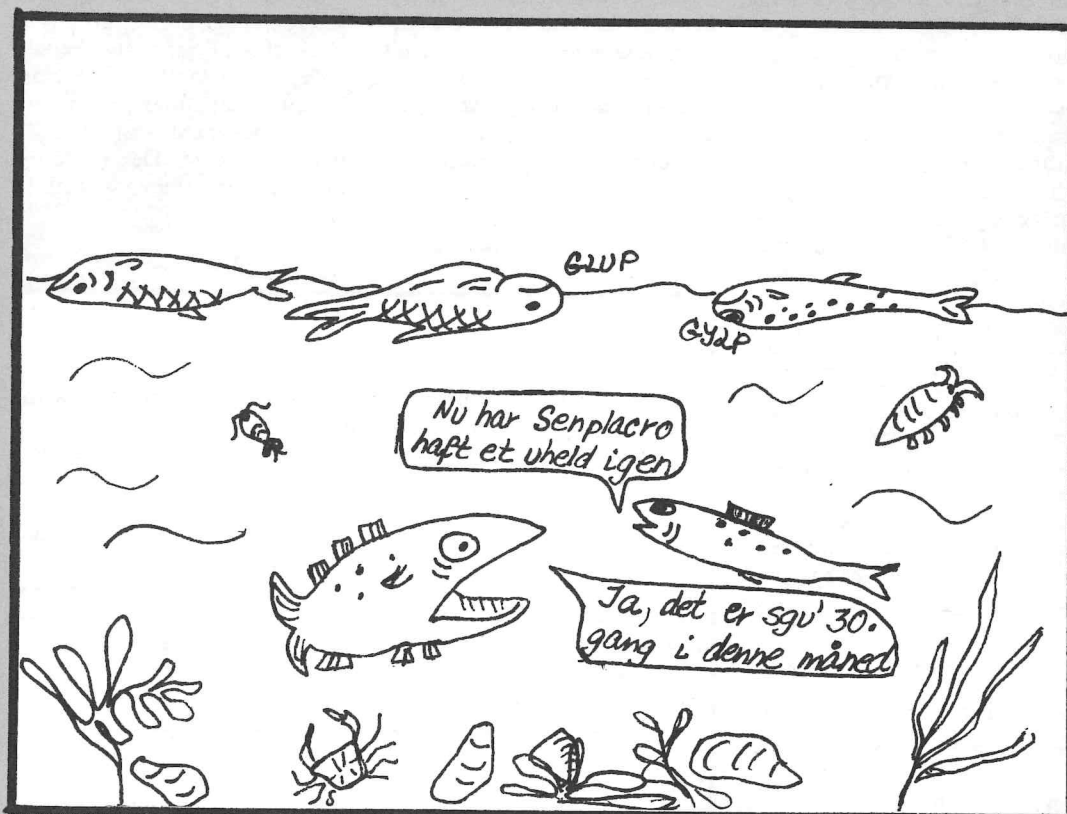
trække tiden ud, og metoderne er blevet mere og mere raffinerede.

Da meget store overskridelser konstateredes i fabrikkens afløb i 1976, indkaldte Birkerød kommunes tekniske udvalg fabrikkens leder Chr. Sejr Nielsen til et møde. Det blev besluttet, at forvaltningen sammen med Senplacro skulle undersøge mulighederne for at nedsætte indholdet af metaller til under de fastsatte grænser, evt. med

Virksomheden trækker snedigt sagen i langdrag med diverse metoder. Kommunen er uden evne eller mulighed for at kunne gribe effektivt ind.

Fastsættelse af maksimale grænser (= udlederkravværdier) for udledning af f.eks. tungmetaller med spildevand til kloaknet er kommunens opgave. Da Birkerød kommune skulle fastsætte udlederkravværdier for tungmetallerne for Senplacro, burde disse være beregnet ud fra de lokale forhold - så som renselanlæggets kapacitet, den samlede mængde spildevand m.v. Men som det sker i så mange andre kommuner, der ikke råder over kvalificeret personale til at lave disse beregninger, har Birkerød kommune valgt direkte at overtage de udlederkravværdier, der er fastsat for virksomheder tilknyttet Avedøre Kloakværk.

Grænseværdien for udledninger er egentligt blot en illusion. Det faktisk ikke er muligt med sikkerhed at fastsætte en nedre

hjælp af et ekspertfirma (Vand Kvalitets Institutet). Fristen for opfyldelsen af påbudet, der først var 1.12.76 forlænges til 1.5.77. De store koncentrationer af tungmetaller i spildevandet må også ses i sammenhæng med selve vandforbruget. Senplacro har tilladelse til at udlede så meget som 21,6 mill. liter spildevand pr. år.

Senplacro er i drift på hverdage fra kl. 6.30 til kl. 22.30, og det er især i de sene natte- og tidlige morgentimer, Sjælsø renseanlæg er følsomt over for de høje koncentrationer af tungmetaller i spildevandet fra Senplacro, idet dette ikke her fortyndes synderligt med husspildevand.

Det er så dyrt at rense

I april 77 skriver Sejr Nielsen til teknisk udvalg, at når man nu alligevel skal i gang med en rensning, så vil virksomheden gerne søge om en udvidelse af produktionen til døgndrift. En udvidelse til døgndrift og medfølgende ekstra udledning af tungmetaltholdigt spildevand vil betyde en overbelastning m.h.t. tungmetaller af Sjælsø renseanlæg i nattimerne. Samtidig kræver Sejr Nielsen, at kommunen skal betale for hele ekspertundersøgelsen. Det nægter kommunen, man vil kun betale 50% af udgifterne.

På den baggrund vil virksomheden overhovedet ikke deltage i projektet. Prisen for hele undersøgelsen er i størrelsesordenen 50.000 kr. Sejr Nielsen giver også en begrundelse. Han fremhæver, at Senplacro er en eksportvirksomhed og mener, at man i forvejen har store udgifter til miljømæssige forhold. Årligt bruges 22.000 kr. til et forrenseanlæg og ca. 35.000 kr. som afgift for at aflevere 110 tons kemikalieaffald til kommunkemi.

Den tygger kommunens tekniske udvalg på og udsætter tidsfristen til 1.7.77.

Virksomheden har ikke gjort andet end at starte en diskussion af forhold, der ikke har noget med den egentlige sag at gøre. Og man har opnået præcis det man ville – nemlig at udledningen af tungmetaller har kunnet foregå uhæmmet!

Vi kalder det et uheld

I juli 1977 blev der igen foretaget prøvetagning i fabrikens

spildevandsudledning. Prøven blev udtaget af en medarbejder på teknisk forvaltning i overværelse af en firmamedarbejder og det konstateredes, at spildevandet var kraftigt gulgrønt. Under prøvetagningen standsede virksomheden al imidlertid al produktion og som følge deraf også hovedparten af spildevandet. Dagen efter ringede Sejr Nielsen til kommunen og oplyste, at virksomheden havde været ude for et uheld. En nyansat medarbejder havde hældt et brugt kromsyrebad i kloaken. I forbindelse med prøvetagningen var man blevet opmærksom på den dårlige afløbskvalitet og derfor var produktionen blevet standset.

Et uheld skulle altså specielt undskyldte miljøskadelig adfærd.

De foretagne prøver overskred selvfølgelig langt grænseværdierne. Men teknisk forvaltning gentog prøverne den følgende tid og fandt at alle prøverne viste klare overskridelser af grænseværdierne. På den baggrund anmeldtes virksomheden til politiet.

I Frederiksborg Amtsavis udtaler direktør Sejr Nielsen at »firmaet overholder reglerne, såvel de af kommunen opstillede som miljølovens. Vi hævder det ene og kommunen noget andet og det ender vel nu med en retssag. Havde vi dårlig samvittighed ville vi ikke køre videre.«

Kommunen stillede krav om tvangsbøder på 1000 kr. om dagen, dog kun for de dage, hvor der er foretaget målinger, der viser overskridelser af grænseværdierne. Udgifterne til en enkelt analyse er ca. 500 kr. og der tages som regel flere prøver på en måledag.

Resultatet af domstolens afgørelsen i februar 1978 blev en

bøde på 5000 kr. som foreslået af anklagemyndigheden.

Senplacro appellerer ikke dommen, det kan aldrig blive billigere.

Der må være målt forkert

Endnu er der ikke sket nogen forureningsbegrænsning og nye målinger af tungmetaltholdet viser de sædvanlige overskridelser. Virksomheden starter en offensiv ved at stille nye spørgsmålstegn ved prøvetagningsteknikken. Når resultaterne bliver så høje, må det skyldes fejl i prøvetagningsmetoden, mener virksomheden. Ekspert fra VKI og Teknologisk Institut bliver mobiliseret og metoderne diskuteres til mindste tekniske detalje. Senplacro foreslår bestandigt ændringer i metoden, og kommunen accepterer stort set ændringerne – men resultaterne viser sig stadig at være for høje.

Senplacro foreslår, at en uvildig part Dansk Gæringsindustri skal foretage målinger i en tre måneders periode. Virksomheden betaler en trediedel og kommunen betaler resten. Undersøgelsen viser, at af de 17 analyserede prøver overholder kun fire myndighedernes krav. Men tiden er endnu engang gået og vi er fremme ved oktober 1978 uden der er sket noget som helst.

I november foreslår Senplacro at Teknologisk Institut regelmæssigt skal gennemgå renseanlægget og samtidig har man bygget et sandfilter, hvis egen-skaber indskrænker sig til at tilbageholde slam. Der rejses en kritik af fastsættelsen af maksi-

male grænseværdier, der jo gælder hele tiden. I stedet forestiller virksomheden sig indført en »statistisk stikprøvekontrol«. Det betyder, at spildevandet i en periode f.eks. et år skal overholde grænseværdierne i gennemsnit, men ikke nødvendigvis gøre det til ethvert tidspunkt. Tankegangen i denne her model er klar nok. Blev den indført ville der gå mindst et år inden overskridelser kunne konstateres. Det kedelige ved den fine statistik er at metoden er tåbelig i den her sammenhæng. Den forudsætter nemlig at der vil ske væsentlige overskridelser af grænseværdierne i kortere eller længere tid. Og en overskridelse kan være nok til at dræbe alt liv. I rensningsanlægget eller i vandløbene. Dyrene og planterne kan kun slås ihjel een gang.

I den forbindelse må man også pege på, at grænseværdierne ikke er en garanti for at der ingen skader sker. I de fleste tilfælde er der påvist skadevirkning ved de koncentrationer der udledes. Grænseværdierne er i forvejen bestemt af den almindelige teknologiske praksis mere end de er bestemt af hensyn til miljøet.

Og så videre

I december 1978 anmeldes Senplacro igen til politiet. Man regner med, at udgifterne til kontrol vil andrage ca. 8.000 kr. pr. måned, men efter miljøstyrelens råd forlanger kommunen kun at virksomheden pålægges udgifter til kontrol på maksimal 1000 kr. pr. måned. Målinger viser stadig for høje værdier og i januar 1979 foreslår Senplacro igen, at VKI skal udarbejde et »oplæg til undersøgelse af muligheder for forbedring af rensningseffektiviteten«. Senplacro anmoder på den baggrund kommunen om at betale 50% af udgifterne og trække anmeldelsen til politimesteren tilbage. Det nægter kommunen. Senplacro betaler så VIK for at udføre forundersøgelsen. Osv. Hvorlænge skal den sag køre videre?

En krystallklar overtrædelse af bestemmelserne, men alligevel kan eller vil de kommunale myndigheder ikke gøre noget effektivt. Selv om Senplacro engang ad åre må betale prisen for en effektiv rensning, så har virksomheden dog opnået i mange år at kunne producere uden særlige udgifter til rensning.

W.K., M.N., H.S.

Tabel over indhold af tungmetaller målt i spildevand fra Senplacro på udvalgte tidspunkter, hvor udledningen er høj.

	16.8.77	12.10.77	11.1.78	27.2.78	6.11.78	Tilladte grænseværdier til kloak for Senplacro
mg krom/liter	25	76	29	Bøde	47	3
mg kobber/liter	11	26	31	på	17	3
mg nikkel/liter	10	23	49	5000 kr	20	5

Giften lurker

Som sikkert bekendt aflagde NOAH og hans dyr besøg hos miljøstyrelsen i september måned. Miljøstyrelsen havde nemlig været så heldig at vinde trøstepræmien i NOAH-bladets store konkurrence »Miljøkrydsen« i NOAH-65.

Trøstepræmien var en 50-liters cyanidtønde, som NOAH-folk havde fundet i en københavnsk baggård. Tønden blev via et gadeteater overrakt til miljøstyrelsens underdirektør, Jørgen Henningsen. Meningen med aktionen var at protestere mod de offentlige myndigheders passivitet overfor kemikalieaffaldsproblemerne i Danmark. Kun ca. halvdelen af dette afleveres på lovlig vis til Kommunekemi i Nyborg, mens resten på forskellig vis ender i miljøet.

Jørgen Henningsen var øjensynligt ikke særlig begejstret. *Natriumcyanid er endnu farligere end cyankalium* – udtalte han dagen efter til Berlingske Tidende. I samme avis indrømmede han, at – NOAH peger på et reelt problem.

Ikke noget nyt problem

Nu er kemikalieaffaldsproblemerne overhovedet ikke hverken nye eller ukendte. Det er f.eks. flere år siden, at man kunne konstatere at flere østjydske fjorde var stærkt forurenet med tungmetaller. På baggrund af NOAH's aktion udtalte civilingeniør Tøffner-Clausen fra Kommunekemi d. 7/10 til dagbladet Aktuelt: *De giftstoffer, galvaniseringsbranchen benytter, er vandopløselige og giver ingen særlig lugt. Derfor er fristelsen til at slippe dem ud i kloaksystemet meget stor.* Og senere i artiklen: *Det er altså en kendsgerning, at over halvdelen af det kemiske affald forsvinder ud i den blå luft eller måske rettere ud i det blå vand.*

Indtil videre kender vi kun til nogle – ind imellem grumme – forureninger herhjemme. Men i udlandet har man haft mange store ulykker. (Læs f.eks. NOAH's bog: Det forurenede

Japan). Et blandt mange andre eksempler finder man nær Niagara-faldet i USA, hvor kemikalieaffald lå nedgravet i tønder. Der gik (selvfølgelig) med tiden hul på disse tønder, og da grundvandsspejlet en skønne dag steg, boblede kemikalieaffaldet op i kælderetagerne hos 200 familier, der boede i nærheden.

Ud over at familierne måtte evakueres, er de også blevet belastet med en række sygdomme som følge af denne »hændelse«. I USA regner man med, at det vil koste ca. 50 milliarder dollars at rense op fra sådanne lossepladser.

(Dette tal kan selvfølgelig sammenlignes med præsident Carters udtalelser (TV-avisen d. 29/10) om at olieselskaberne i USA vil få en ekstraprofit på 1.000 milliarder dollars, hvis ikke det lykkes Carter at få indført sin olieskat. I den sammenhæng synes kemikalieaffaldsproblemet ikke uoverkommeligt.

Det, der kendetegner kemikalieaffaldsproblemet i Danmark er for det første, at de danske myndigheder ved, at der forsvinder meget kemikalieaffald på ulovlig vis. For det andet kender man også til de store ulykker, der er sket i udlandet. Men – og det er det tredje – man gør ikke noget offensivt ved problemerne.

Kommunerne har pligt til at føre tilsyn med, om virksomhederne afleverer deres kemikalieaffald på forsvarlig vis. Alligevel kan man høre ansatte i miljøforvaltningerne rundt omkring fortælle, at de reelt ikke har mulighed for at drive opøgende arbejde, dvs. finde ud af, hvilke virksomheder der kunne tænkes at producere kemisk affald og så undersøge, om dette bortskaffes på lovlig vis. Det

hænger bl.a. sammen med nedskårne budgetter. Ofte får miljøforvalterne først kendskab til virksomhedernes produktion hvis der skal ændres produktionsteknik, udbygges el. lign. Så skal virksomhederne nemlig selv komme og sige til og godkendes (jvf. miljøloven.)

Heri ligger det aktuelle problem; der er ikke tale om et teknisk problem (beregnet for eksperter), men om et politisk problem, hvis løsninger bl.a. hænger af, hvor hårdt et pres miljøstyrelsen og fagbevægelsen formår at lægge på de offentlige myndigheder. (Ideelt havde det selvfølgelig været om disse bevægelser selv havde mulighed for at udøve kontrollen.)

Kun et spørgsmål om pres?

Reelt bunder problemet dog dybere end som så. Som de fleste andre miljøproblemer hænger kemikalieaffaldsproblemet sammen med det konkurrencesamfund, vi lever i, og den form den teknologiske udvikling antager i den vestlige verden.

Så længe der kan spares penge ved at forurene vil der blive forurenet. Og så længe teknologisk udviklingen i det væsentligste har til formål at bedre enkeltvirksomhedernes konkurrenceevne – så længe vil den antage specielle former. Som bl.a.

medfører, at tusindvis af nye kemiske rå- og hjælpestoffer indtages for at gøre produktionen mere effektiv. Effektiv set ud fra en virksomhedsejers rentabilitetshoved, men næppe ud fra et samfundsøkonomisk synspunkt, og da slet ikke ud fra et økologisk synspunkt.

Flere avisoverskrifter?

NOAH's lille kemikalieaktion slog godt igennem i avisernes spalter og vi kan forsikre vore læsere – også dem blandt industrifolk og myndigheder – om, at vi vil gøre vores til, at problemet ikke lige så stille bliver syltet. Der vil komme mere stof til nye avisoverskrifter.

Fra og med næste nummer lancerer vi her i bladet MÅNEDENS BWADR. Månedens uhumske, der afslører forureningssvineri, vil dels være resultatet af NOAH's eget opsøgende arbejde, dels være baseret på, at vore læsere sender os tips.

Har du kendskab til kemikalieaffald, der bortskaffes eller opbevares på ulovlig vis så skriv til os. Det er bedst hvis vi kan kontakte dig, men foretrækker du (f.eks. af hensyn til jobbet) at være anonym, så er det også i orden.

Skriv til
NOAH's Renholdningsgruppe
Rådhusstræde 13,1
1466 Kbh. K.

Aktivisttræf i Østrig

Wien var i år rammen for FN's konference over temaet »Videnskab og Teknologi for udvikling.«

En miljøorganisation i Wien afholdt parallelt hermed en modkonference og byggede en såkaldt økologisk by.

Et medlem af NOAH's Udlandsgruppe var tilstede og fortæller i det følgende lidt om, hvad der foregik.

Som besluttet af FN afholdt man i Wien i sidste halvdel af august en konference over temaet: »videnskab og teknologi for udvikling« (underforstået i u-landene), forkortet UNCSTD. Her diskuterede mere end 5000 delegerede fra alverdens lande i mere end 14 dage de sædvanlige emner: »en ny økonomisk verdensorden«, »den stigende nødvendighed for benyttelse af videnskab og teknologi til udvikling« osv. En generel holdning på konferencen var således, at mange problemer i u-landene kan løses teknologisk, og at i-landene således ved at producere mere, kan løse de stigende problemer.

Radikalt i modsætning hertil mener mange uafhængige forskere, miljøorganisationer, m.fl. at løsningen af problemerne for u-landene kræver, at der nationalt og internationalt sker en

demokratisering, således at u-landene er uafhængige af i-landene, og disse landes befolkning får mulighed for at brødføde sig selv, og udvikler deres lokalsamfund.

Dette betyder, at den teknologi der kan overføres, skal kunne laves af de fleste mennesker selv, dvs. det man kalder tilpasset eller blød teknologi. Det kan være biogasanlæg, solfangere, vindmøller, enkle vandpumper osv.

Desværre blev det ikke i særlig udpræget grad dette, man diskuterede på UNCSTD. De få resultater af denne, (om overhovedet nogle) blev osse derefter.

For at få synspunkterne om blød teknik osv. frem, kørte der parallelt med den store FN-konference en masse »alternative« aktiviteter rundt omkring i Wien. Det var dels NGO (non-

governmental-organizations)-forum, der var for videnskabsmænd, miljøgrupper, foreninger, enkeltpersoner osv. Dette forum var osse organiseret af FN.

Desuden var der en masse arrangementer, som en miljøgruppe i Wien: Forum Alternativ, stod for. Det var dels arbejdsgrupper over forskellige temaer, dels opførelsen af en by, som skulle bygge på økologiske principper. Den blev derfor kaldt økodorf. Et af formålene med økodorf var at demonstrere alternativer til UNCSTD, dvs. blød teknik der kan bruges i u-landene. Økodorf var osse stedet hvor en sammenslutning af europæiske miljøorganisationer: Community Action Network, skulle holde årsmøde.

Økodorf

Efter 2 ugers arbejde blev økodorf færdig den 21. august, med elektriske installationer, telefon osv. Det var ganske fantastisk at se så mange huse, store som små, blive bygget så hurtigt af idealister, der formentlig aldrig før har prøvet at bygge huse.

Ved indgangen var der et informationshus, hvor alle interesserede kunne få oplysninger. Meget praktisk var der også et sanitetshus, hvor der bl.a. blev holdt møder om alternativ medicin, et børnehus, hvor bør-

nene havde magten, en stor »restaurant«, hvor der blev serveret kød og vegetarisk mad, slumhytter, et hus der blev opbygget af ene trekanter (kaldes for en geodæisk kuppel), en såkaldt yurt, energisparehus osv. I stil med festivals her til lands var der endelig en mængde boder og udstillinger, hvor de forskellige organisationer (bl.a. NOAH) fortalte om hvad de lavede.

Hvem var med i økodorf?

En lang række organisationer, kollektiver, foreninger, og enkeltpersoner fra store dele af Europa, USA, Canada og Japan deltog i aktiviteterne.

Mullkraft

Fra Sverige mødte Mullkraft, tidligere Mullvaden op. Det er en teater-aktivist beboergruppe, fra Stockholm, som i flere år har kæmpet imod nedrivning af gamle huse i det indre af Stockholm. Et af Mullkrafts mest brugte midler i denne kamp er politisk gadeteater, hvor de med musik, dans og skuespil prøvet at gøre opmærksom på dårlige boligforhold, bilforurening, og generelt forringelsen af det levende miljø i byerne.

I mange måneder besatte de et kompleks af huse. Da tiden

nærmede sig, hvor de vidste politiet ville komme, lavede de alle sammen i fællesskab en opera, der handler om deres kamp. Politiet kom, og mullvanden blev smidt ud, efter nogle dages udholdenhed.

Men de har fortsat kampen, været på turne med deres opera (bl.a. til Danmark) og fortsætter da stadig i Sveriges hovedstad mod profitspekulanter, bilernes tyrani osv.

Gruppen viste i økodorf deres energiballet, en meget smuk måde at illustrere hvordan manden i urtiden stjal ilden fra kvinden og siden hvordan de vestlige lande har udviklet sig til hvad de er i dag, med en massiv naturødelæggelse til følge.

Mulkraft fik da osse lært de østrigske aktivister hvordan man behandler politiet. De agiterede for, at vi skulle lave en happening inde i Wien, for at gøre opmærksom på økodorf. Dette skete så en onsdag eftermiddag, uden polititilladelse! Mens nogle polititilbedjente skumlede, sang og dansede vi på Wiens gågade. Vi reklamerede for økodorf, og lavede mange skægge ting. Under meget larm og skrig løb vi gennem en forretningsgade (al trafik gik i stå) ned til byparken, hvor vi på græsset begyndte at synge og danse igen. Da kunne politiet ikke holde sig længere, men kom med 5 biler og udrykning og fortalte os, at vi ikke måtte være på græsset. Ikke uden småepisoder kom vi med en sporvogn tilbage til økodorf. De følgende dage kom der mange mennesker ud til økodorf.

Kollektiver

I økodorf slog 4 østrigske og tyske produktionskollektiver sig sammen om at sælge hjemmelavet brød m.v. til deltagerne. Fælles for disse kollektiver er, at de har alt fælles, og at de prøver at producere holdbare og økologiske ting.

Fra Frankrig var der kommet et kollektiv, der praktiserede psykiatri. Adfærdsvanskelige børn blev her optaget i kollektiver og derved gjort »normale«.

Christiania, Thy og Noah

Danmark var temmelig bredt repræsenteret. Der var en hel bus fuld af Christiania-mennesker, folk fra Thy-lejren (Det ny Samfund), NOAHs udlandsgruppe, Hård kost tegneserierne fra Århus samt 3 fra Tvind. Sammen lavede vi alle en dansk udstilling. De eneste vi savnede fra Danmark var OOA folk.

Østrig

Det siger sig selv, at der var mange organisationer fra Østrig med, og især fra Wien.

En af dem var ARGUS, »Arbeitsgemeinschaft für umweltfreundlichen Stadtverkehr«, der kæmper for bedre forhold for cyklister, og fodgængere, og en udbygget kollektiv trafik.

Efter egen erfaring kan jeg sige, at det er aldeles rædselsfuldt at cykle i Wien. Der findes sammenlagt 2-3 km cykelsti i byen, og mange gader er brostensbelagte. I foråret arrangerede Argus en stor cyklistdemonstration, med 2-4000 deltagere. Biltrafikken brød fuldstændig sammen!

Ifølge de kommunale planer skal Wien ganske og aldeles gennemskæres af ring- og motorveje. Der er altså i allerhøjeste grad brug for denne organisation.

Community Action årsmøde

Community Action årsmøde skulle finde sted i Økodorf, fra den 15.-23. august. Desværre var der slet ikke lavet noget program, så det årsmøde måtte man lede længe efter. Desuden druknede det fuldstændigt i alle andre forum alternativ aktiviteter, der var spredt ud over hele Wien. Det var derfor sparsomt hvad man ad denne vej fik udrettet. Det er synd, fordi der er brug for et vidtrækkende samarbejde mellem græsrodderne over landegrænserne.

Forhåbentlig bliver det bedre næste år i Italien. Økodorf udgjorde efter min mening ikke noget nævneværdigt

Mulkrafts energiballet

alternativ til den store FN konference. Mange af de ting der kom frem, repræsenterede nye former at leve sammen på, dvs. produktionskollektiver, nære bomiljøer osv. For den »3. verden« er jeg bange for, at der ikke var så meget at hente.

Den bløde teknologi var det i grunden temmelig småt med, og der blev ikke konkret sagt meget om, hvordan den kan bruges i u-landene. Det var godt økodorf blev lavet, for den kan måske lære menneskene i de vestlige lande noget. Men et rimeligt alternativ til FN konferencen blev den desværre ikke.

NGO-forum

Til sidst skal NGO-forum nævnes. Det var en skæg blanding af embedsmænd, videnskabsmænd i habit, nogle med diplomatmappe med mærkaten: »Gorleben soll leben« etc., miljøaktivister, flippere m.fl. Noget af det mest spændende var, at der var mennesker fra hele verden. En af sessionerne jeg deltog i var »atomkraftpolitik og udvikling«, hvor talerne var Dean Abrahamson, USA, Anil Agarwal, fra tidskriftet Earthscan, London, samt sister Aida Valsquez, miljøaktivist fra Philipinerne. Desuden deltog en fysikprofessor fra Wien. De talte alle imod atomkraft. Sister Valsquez viste lysbilleder på en meget stærk måde om hendes kamp mod det første atomkraftværk på Philipinerne.

Af andre emner kan nævnes »videnskab, teknologi og kulturelle værdier«, »miljø og udvikling« m.fl.

En spændende eftermiddag var fredag den 24. august, hvor emnet »alternativ livsstil, samfundsdeltagelse og udvikling« var til debat. Repræsentanter fra Community Action, Christiania, Forum alternativ m.fl. fortalte om de alternativer, de prøver at praktisere. Samtidig

med NGO-forum kørte der arbejdskredse, som enhver kunne lave. På denne måde blev der lavet mange spændende møder, der fulgte diskussionerne på NGO-forum op. Dagligt var der således omkring 18 sådanne workshops. Det spændende med disse var, at man direkte kunne snakke med folk fra u- og i-lande, om teknologi, kultur og de problemer der skal løses. På denne måde kunne der knyttes mange gode kontakter.

Noget der dog var tydeligt, både på selve forum, og på workshops, var, at man var temmelig frustreret over, hvordan man skulle kunne påvirke magtthaverne, politikerne, og statsembedsmændene. Det var ret tydeligt, at UNCSTD var temmelig ligeglade med de argumenter, man fremførte på NGO konferencen.

På trods af, at der er ofret så meget tid og penge (ca. 200 mio. kr.) på denne UNCSTD konference, endte den som alle andre konferencer om børn, kvinder, miljø osv., med en masse papir som ikke kan bruges til noget fornuftigt.

For de fleste af de fattige mennesker i u-landene vil denne konference være helt ukendt, og livet fortsætte som det altid har gjort. Mangelen ved NGO var, at man ikke grundlæggende diskuterede, hvordan man kunne påvirke denne meningsløshed.

Kontakter er vigtige

Efter 2 uger i Wien må jeg sige, at det trods nogle skuffelser var det værd. Kontakter og erfaringsudvekslinger med miljøaktivister i andre lande er meget vigtige, da miljøkampen på så mange områder er ens i de forskellige lande. NOAH må derfor i fremtiden gøre mere ud af, at etablere udlandskontakter. Det vil helt sikkert være til stor nytte.

Jonas Lawesson

